

Aura kraftverk - Kommentarer til høringsuttalelsene

Prosjekt:	Aura II kraftverk og Holbu pumpe	Prosjektnr.:	10239303
Kunde:	Statkraft	Prosjektleder:	Ole Kristian Bjølstad
Utarbeidet av:	Ole Einar Butli Hårstad	Dato:	28.04.2026
Kontrollert av:	Ole Kristian Bjølstad, 28.04.26	Godkjent av:	Ole Kristian Bjølstad, 28.04.26

Vannmiljø og naturmangfold i ferskvann

Verdivurdering Aura/Eira/Litldalselva

Statkraft: *Konsekvensgrad/metodikk M-1941. Sjekk/kontroller verdi/påvirkningsgrad/konsekvensgrad på utvalgte vannforekomster, ref. høringsuttalelse Sunndal kommune + Statsforvalter i Møre og Romsdal (Aura).*

I KU vannmiljø ble verdien for økologisk funksjonsområde satt av en helhetlig vurdering av bestanden av anadrom fisk i elvene på utredningstidspunktet. Kunnskapsgrunnlaget for både Aura og Litldalselva ble gjennomgått og der ungfiskundersøkelser og tilgjengelige data viser svært lav forekomst av laks og noe større forekomst av aure. Elvene ble dermed vurdert til å ha små bestander og et middels potensial for smoltproduksjon og dermed *middels verdi* ihht. veileder M1941. Denne vurderingen kan diskuteres da bestanden av anadrom fisk i vassdragene i stor grad påvirket av reguleringen, samt at Litldalselva også er behandlet for *Gyrodactylus salaris* og er sterkt redusert av dette. Det er samtidig kjent at gyrobehandlingen er avsluttet og at reetablering av laks og sjøørret er igangsatt. Fagrapporten bygger derfor ikke på en antakelse om at dagens tilstand vil vedvare uendret, men på dokumentert status og kjent usikkerhet knyttet til framtidig utvikling. I etterkant av innsendingen av utredningen har Miljødirektoratet oppdatert listen over *spesielt hensynskrevende arter*, der laks er kommet inn på lista. Spesielt hensynskrevende arter skal gis *stor* eller *svært stor verdi*, og laks er gitt *stor verdi* som skal brukes i videre KU-sammenheng. Med bakgrunn i dette kan verdisetningen for funksjonsområder for laks oppdateres til *stor verdi* for både Aura og Litldalselva (Eira ble gitt *stor verdi* i utgangspunktet).

Videre er det stilt spørsmålsteget ved vurdering av påvirkningsgrad for Aura og Litldalselva. Vanntap fra Aursjøen skjer hovedsakelig som overløp i et begrenset antall år (6 av 24 år) og simuleringer indikerer at omsøkt ombygging vil gi noe redusert og noe senere overløp som følge av bedre magasinutnyttelse, men at usikkerheten i volumestimatene er betydelig. For Aura innebærer dette en svært liten reduksjon i middelvannføring ($\leq 1\%$), begrenset til perioder med høy vannføring. Lavvann og flomforhold vurderes å bli i liten grad påvirket. Lavvannsperioder om vinteren, og/eller forholdet mellom vannstand i gyteperioden og lavvannsperioder i løpet av den påfølgende vinteren (gytevannstand) (Forseth & Harby, 2013) utgjør en viktig flaskehals i regulerte vassdrag. Gitt at lavvannsføringer ikke blir påvirket ble det i KUen vurdert at dette gir ubetydelig påvirkning, både for vannforekomsten og for økologisk funksjonsområde. Miljødirektoratet etterlyste i sin høringsuttalelse en mer inngående analyse av de faktiske økologiske betydningene av de historiske overløpshendelsene ved Aursjøen. Det ble vist til NINA som i 2022 gjorde registreringer av flere (2 stk) gytefisk ved Finnset, oppstrøms vandringshinderet i Aura, som viste at det var tilstrekkelig vannføring dette året for at gytefisk kunne vandre opp til de øvre delene i Aura. Det hydrologiske grunnlaget viser at det var et betydelig overløp i 2022 (høyeste siden 2000), men mye av overløpet kan nok forklares av ekstremværet Gyda januar 2022 uten at dette er undersøkt ytterligere.

Jensen & Johnsen (2007), samt Forseth m.fl. (2017), vurderte skjønnsmessig at uten gjennomføring av fysiske tiltak må vannføringen i oppvandringsperioden (siste del av juli og hele august) være i størrelsesorden 25–35 m³/s for at laks skal kunne vandre gjennom hele tilgjengelige strekning i Aura. Dersom fysiske tiltak gjennomføres – herunder blant annet etablering av fisketrapp i det mest krevende partiet – anses en vannføring på 15–20 m³/s som tilstrekkelig i samme periode. Slike vannføringsnivåer vil imidlertid forutsette svært store vannslipp, særlig i et scenario uten fysiske tiltak, med tilhørende betydelige kostnader i form av redusert kraftproduksjon. Det hydrologiske grunnlaget viser at overløp eller forbitapping i denne størrelsesorden skjer svært sjelden, og dette er basert på årssummer og ikke for

oppvandringsperioden. Den faktiske økologiske betydningen som overløp historisk har hatt kan, etter en relativ grov tilnærming, vurderes som liten.

For Litldalselva skyldes endringer i vannføring bortfall av overløp fra Holbuvatnet etter omsøkt tiltak. Overløpene skjer hovedsakelig konsentrert til enkeltår (observert 10 av 24 år), og har historisk vært på ca. 10 Mm³/år. Dette reduseres til 0,6 Mm³/år med omsøkt tiltak og ble vurdert til å gi noe forringet tilstand for vannforekomsten. Det må nevnes at simuleringene overvurderte både volum og toppverdier sammenlignet med observert vanntap, slik at usikkerheten i disse verdiene er høy. Observerte overløp har historisk skjedd på sensommeren og et frafall av disse vil derfor ikke påvirke lavvannsperioder om vinteren, eller forholdet mellom vannstand i gyteperioden og lavvannsperioder i løpet av den påfølgende vinteren (gytevanntilstand) (Forseth & Harby, 2013). Disse utgjør en viktig flaskehals i regulerte vassdrag. Det ble derfor vurdert at det ikke ville påvirke økologisk funksjonsområde for anadrom fisk.

Dagens regulering har redusert vannføringen i Litldalselva og dette har ført til at store mengder sand og finsubstrat tetter hulrommene mellom steinene på elvebunnen (ref. høringsuttalelse Sunndal kommune, pers.med. Veterinærinstituttet). Fagrapporten for vannmiljø har hatt som formål å vurdere konsekvensene av det omsøkte tiltaket slik det er beskrevet i søknaden. Miljødesignbaserte tiltak pågår i en egen prosess som et avbøtende tiltak for å overholde konsesjonsvilkårene for naturforvaltning (fra revisjon i 2021), og vurderes derfor mer hensiktsmessig håndtert i konsesjons- og detaljplanfasen, enn som del av konsekvensutredningen. I denne sammenheng vil det, i en elv som Litldalselva, hvor en stor del av vannføringen er fraført, være gunstig å gjøre en miljødesignanalyse for å finne elvas flaskehals og se på tiltak.

Forseth, T., Berg, M. & Foldvik, A. 2017. Effekter på laks av ulike minstevannslipp i Aura - NINA Rapport 1324. 32 s.

Forseth, T. & Harby, A. (red.) 2013. Håndbok for miljødesign i regulerte laksevassdrag. NINA Temahefte 32, 1-90.

Jensen, A.J. & Johnsen, B.O. 2007. Krav til vannføring for å reetablere en laksebestand i Aura. NINA Rapport 275, 36 s